

SVATÁ HORA - 680 m n. m.

Oblast kolem „Svaté“, jak zní ustálený lidový název, je typem krajiny ojedinělé v celém regionu. Samotná nadmořská výška zvrásněného hřbetu, táhnoucího se až od Heřmanova, přesahuje 650 m n.m. a je příčinou rozdílných přírodních a zejména klimatických podmínek ve srovnání s bezprostředním okolím V. Bíteše, od kterého je vzdálena pouhých 8 km. Nápadná je téměř dvojnásobná sněhová pokrývka, která je spolu s výškově modelovaným terénem zárukou dobrých podmínek pro zimní sporty.

Svatá je dominujícím vrcholem z dálky viditelného hřbetu, který se výrazně zvedá z mírně zvlněného reliéfu okolní krajiny mezi Křižanovem a Osovou Bítýškou. Geomorfologicky je součástí Bítešské vrchoviny, která mimo Žďárských vrchů zaujímá téměř celé území bývalého okresu Žďár nad Sázavou a je součástí ještě většího celku – Křižanovské vrchoviny.

Vrchol Svaté hory je poměrně snadno dostupný z Kadolce, nebo od autobusové zastávky „Bojanov“ na silnici č. 391, spojující Heřmanov s Křižanovem. Na této trase, která je vedena po dobře upravené lesní cestě, musíte překonat převýšení 125 m. Za své úsilí budete odměněni krásnou přírodní scénérií při průchodu zajímavě výškově utvářenou okolní krajinou. Zdatnějším turistům lze doporučit pěší trasu „bítešských poutníků“: V. Bíteš, Vlkov, Osová, Ondrušky, okrajem chatové oblasti kolem Holinkovského rybníka u Skřinářova, fořtovna Rohy a po lesní „svážnici“ do sedla pod „Svatou“ a potom doleva lesní pěšinkou a prudkým stoupáním do sedélka a opět doleva až do cíle. Tuto trasu si můžete zkrátit tím, že pojedete po silnici Skřinářov – Heřmanov a zaparkujete v okolí křižovatky s lesní cestou Ondrušky – Rohy, asi 300 m od fořtovny. Jako další východisko můžete zvolit místo na začátku lesa nad Skřinářovem, u silnice do Heřmanova. Odbočíte-li kolmo doleva od této silnice a jdete asi 400 m podél okraje lesa, přijdete na poměrně širokou, zpevněnou lesní cestu, která vás i přes svoji „klikatost“ dovede až na křižovatku lesních cest do sedla pod Svatou horou. V zimě ji lze využít jako běžeckou trasu.

Dnes je vrchol „Svaté“ zalesněný, ale ještě před několika desítkami let byl vyhledávaným místem pro milovníky krásných výhledů, když po vichřici, která tuto oblast zpustošila, byla velká část vrcholu holá, což umožňovalo nádherný, téměř kruhový výhled do velkých vzdáleností. Kdybychom se posunuli časem ještě více do minulosti, spatřili bychom jednoduchou dřevěnou rozhlednu, ze které naši dědové mohli za zvláště jasných večerů spatřit zář rakousko-uherské metropole Vídně.

Ne náhodou byli zmíněni „bítešští poutníci“. Málokdo totiž ví, že Svatá hora je také přírodním poutním místem, které bylo samostatně uvedeno ve čtvrt hodinovém šotu seriálu „Poutní místa“, nedávno odvysílaném Českou televizí. Podle posledních archeologických výzkumů zde mohlo být místo pohanských rituálů. Už samotný název „Svatá“ dává ale tušit, že pro věřící z blízkého i vzdálenějšího okolí má toto místo zvláštní význam. Důvodem je jeho spojení se životem svaté Zdislavy, která se narodila v nedalekém Křižanově na hradě, který původně stával tam, kde je dnes barokní kaple sv. Barbory. (Tu m. j. postavil známý stavitel Jan Santini Eichel a geniálně do ní zakomponoval část původního hradního oltáře ze 13. stol.). Na tomto hradě vyrůstala Zdislava společně se svými čtyřmi mladšími sestrami a připomíná ji plastika v místním kostele sv. Václava. Jejím otcem byl významný moravský šlechtic Přibyslav, matka Sibyla pocházela ze slavného sicilského rodu a do Čech přišla jako dvorní dáma Kunhuty, nevěsty Václava I.

Mladičká šlechtična Zdislava byla velice zbožná a na „Svatou“ se utíkala oddávat modlitbám a rozjímáním, tak, jako sv. Prokop, o kterém od matky často slýchávala. Pověst vypráví o tom, jak při svých toulkách na Svatou horu zachránila stejně starou uhlířovu dcerku před rozrušeným medvědem.

V necelých šestnácti letech se v křižanovském chrámu sv. Václava provdala za pana Havla z Lemberka, pobočníka krále Václava I. Celý svůj život potom prožila po manželově boku na hradě Lemberku, poblíž dnešního Jablonného v Podještědí. Zsvětila ho péčí o chudé a nemocné, zakládala kláštery. Zemřela pravděpodobně v roce 1252, ve věku 32 let. V roce 1995 byla papežem Janem Pavlem II. svatořečena a režisér Ludvík Ráž ji oslavil natočením filmu „V erbu lvíce“. Na počest sv. Zdislavy jsou několikrát do roka, přímo na vrcholu, slouženy poutní mše svaté, za účasti mnoha věřících z celého okolí.

Pod Svatou horou, směrem východním, je krásné a tiché zákoutí, jakoby vystřižené z „Káji Maříka“ – fořtovna Rohy (Na Rohách) – viz foto na předešlé stránce. Ta byla postavena v roce 1900, jako zámeček pro hraběnku z rodu Haugwitzů, který sídlil na nedalekém zámku v Osové. Ona však záhy zemřela, a tak byl zámeček částečně upraven a od roku 1908 využíván jako fořtovna. V roce 1940 k ní byla přistavena také hájenka. Ta byla po roce 1990 zbourána a nahrazena tenisovými kurty, které s částečně uvnitř přebudovanou fořtovnou umožňují využití těchto objektů i pro rekreaci.

Fořtovnu a lesy v okolí Svaté hory obhospodařují Lesy České republiky, s. p., lesní správa Náměšť nad Oslavou.

V příštím čísle Zpravodaje budou uvedeny další zajímavosti.

Alois Koukola